

fredsstillende Maade har kunnet varetage Stillingen, vil bede sig fritaget, og Ministeriet kan da paa ny tage Spørgsmaalet op til Overvejelser, ligesom det er sandsynligt, at der da er flere kvalificerede Præster at vælge imellem.

Jeg skal til Slut tilføje, at afdøde Provst Evensen ansaa Pastor Dahl for uegnet til at være Provst, at han var meget betænkelig ved at lade ham konstituere, men at han dog indstillede ham, da han troede, at det kun drejede sig om en Maanedstid, og da det var umuligt for ham at komme til at tale med Pastor Jacobsen, idet hans nedrejse til Danmark pludselig blev bestemt.

Tað sum Rytter veruliga hevur sagt við hesum, er, at Gulak Jacobsen verður innstillaður, hóast hann er óegnaður. Jákup Dahl er tann vælegnaði próstur, men hann kann ikki innstillast orsakað av hansara málsliga stríði og orsakað hansara politiska líti. Við øðrum orðum er politikur kominn í sakina. Biskuppurin av Sælandi H. Ostenfeldt gevur Gulakki og Jákup Dahl sama viðmæli og somu innstilling. Harafturat sigur Ostenfeldt, at Evensen sjálvur hevði valt Gulak Jacobsen sum einv. eftirmann.

Kenslumálaráðharrin S. Keiser-Nielsen sendi kirkjumálaráðharrinum bræv, har hann nemur við tær skulsetingar, sum Rytter skrivur um Jákup Dahl sum skúlmann. Hann vitir teim aftur og sigur, at kenslumálaráðið onki hevur móti, at Jákup Dahl verður próstur.

Kirkjuministarin Thv. Poulsen dugði hóast alt at lesa hesi viðmæli við nóg kritiskum eygum. Hann útnemir Jákup Dahl til próst í Føroyum, hóast mannagongdin er at fylgja innstillingina frá biskuppinum.

16. mai 1918 verður Jákup Dahl settur sum próstur, og er hann tá bert 40 ára gamal.

Hetta próstaval ferdi mikið politiskt rumbul við sær. Eitt blað í Keypmannahavn skrivaði, at J. Dahl vildi føra politikk og hartil kontradanskan politikk inn í føroysku administratiónina. Og blaðið legði aftrat, at tað var mótmælt «i Flertallets og det dansksindede Kirke-folks Navn.»

Til hetta segði Jákup Dahl: «Hvat havi eg gjørt til saka? Hvat havi eg gjørt Danmark til skaða? Hvi eru álop gjord á meg? Tað sær ikki betur út, enn at hann sum arbeiðir fyri føroyskum máli verður útlagdur til, at hann ger tað av hetti til Danmark.»

A Fólkatíngi var heldur

ikkí so lítið rumbul av hesum próstavali. Kirkjumálaráðharrin Poulsen varð harligi álopin fyri at hava sett Jákup Dahl til próst, tí hann ikki hevði fylgt innstillingina frá Ostenfeldt, biskuppi, sum jú vanlig mannagongd var. Millum harðastu álopmenninar vóru danin J. Oskar Andersen og føroyingurin Andráss Samuelsen.

Kirkjumálaráðharrin verjir seg við tí, at ein ikki kundi ganga úttan um Jákup Dahl, tí hesin hevði verið fyrilíkt settur próstur í eitt hálvt ár og hevði røkt arbeiðið til fulnar.

Andráss Samuelsen var ógvuliga harður í sínum álopmum. Hesin harðskapur stavar tó mest frá tí, at ein sjálvstýrislugaður maður er komin fram og fingið makt. Andráss sitir í einari røðu eitt bræv, sum hann sigur Jákup Dahl hevur skrivað til Gulak Jacobsen 8. nov. 1917: «Om saa bliver, at Østero bliver ledig, synes jeg, at Du bør søge den, saa bliver Du Provst, Du er jo ogsaa bedst skikket dertil. Jeg søger ikke Østero og vil heller ikke være Provst, jeg anser mig ikke for duelig dertil, og jeg har ingen Lyst til det Arbejde.» Viðari sigur Andráss í røðuni: «Saa siger den højtærede Minister, at Pastor Dahl havde været konstitueret 1/2 Aar som Provst, og derfor vilde det have været en Forbigaaelse af ham at udnævne Pastor Jacobsen. Som det fremgaar af Brevet, vilde Pastor Dahl ikke betragte det som en Forbigaaelse, derimod maa man gaa ud fra, at Hr. Dahl betragter sin egen Udnævnelse som en Forbigaaelse af Pastor Jacobsen. Men hvorfor var Dahl konstitueret 1/2 Aar eller mere efter Provst Evensen Død i Oktober Maaned 1917? Hvorfor blev Dahl først udnævnt til Provst i Maj Maaned 1918? Ønskede man, at Konstitutionstiden skulde vare saa længe som muligt? Om Pastor Dahls Dygtighed, som den højtærede Minister var saa meget inde paa, skal jeg ikke sige saa mange Ord, den staar i hvert Fald efter min Mening ikke over Pastor Jacobsens. Den højtærede Minister fremhævede, at Dahl havde været Lærer, før han blev Præst, det har Pastor Jacobsen ogsaa været. Den højtærede Minister udtalte videre, at Hr. Dahl har forseglet sig som Digter? Paa dette Omraade staar Pastor Jacobsen ikke tilbage for ham. Pastor Dahls Sproglaere er ikke anerkendt fra alle Sider, og jeg maa sige, den er ikke imponerende, og hans Oversættelsesarbejde er det sandelig heller

ikke. Hvis nævnte Omstændigheder er en væsentlig Anledning til, at Hr. Dahl er udnævnt til Provst, forekommer det mig, at man burde have udnævnt Pastor Jacobsen.

Den her omhandlede Provsteudnævnelse har bevirket, at Selvstyrepæret paa Færøerne har faaet sin politiske Indflydelse og sin Indflydelse paa Administrationen meget forøget. Provsten er jo Medlem af Færø Amtsskoleinspektion og Medlem af Lagtinget, den Indflydelse, Provst Dahl derigennem kan øve baade i Skolesager og Kirkesager, er blevet ikke lidt, men meget forøget ved Amtmand Rytters Fjernelse fra Færøerne.

Tað er ivaleyst hetta seinasta, sum var beinleis orsokin til móttøðuna frá sambandslugaðum.

Men viðhaldsmennirnir vóru heldur ikki bangnir fyri at siga sína hugsan um hetta próstaval. Tingakrossur skrivir aftaná at Andráss Samuelsen hevði hildið áðurnevndu røðu á Danatíngi: «I sinu aftursvari til statsministerin og kirkjuministarin gevur Andráss seg mest inná próstin og hevur her bæði Andráss Evensen og Gulak Jacobsen til hjálparar, eins og vant er hjá sambandsridarum er aftur her eitt privatbræv brúkt til snigalop aftanfrá — tað er hin vinsæli guðsmaðurin í Hvalbæ, sum hesa ferð eigur æruna fyri hetta ljóta bragd! Andrássar álop letur okkum hóma mangt fult, ið gingið hevur fyri seg í hesum felagsskapi: Amtmann Rytter — Gulak Jacobsen — Andráss Sámalsen. Annars er orðskvaldur hans mest fjáktus.»

Við hesum er roynt at visa tað stríð, sum stóðst av hesum próstavali í 1918. Við hesum er samstundis lýstur ein partur av tí móttøðu Jákup Dahl hevði, tí hann var sjálvstýrislugaður, og tí hann hevði sett sær sum mál at arbeiða fyri føroyskum máli.

Sum Føroya próstur kom Jákup Dahl eisini at sita á Føroya Løgtingi, har prósturin var føddur limur og hevði atkvøðarrætt. Henda lóg varð avtíkin 23/3 1923, og endar hansara lögtingstíð tá. Sum politikari var hann, sum áður ofta sagt, sjálvstýrislugaður og atkvøðari hann eisini sum hesin flokkur. Sjálvt um tað ikki er sum politikari og tingmaður, at Jákup Dahl er mest kendur, var hann ein iðin og sera arbeiðssamur tingmaður. Jóannes Patursson segði í einari røðu um «Føroyskt mál og kirkju og skúla»

eftir at Jákup Dahl fyrst hevði havt orðið: «Tað gleddi meg nógva at hoyra tað røðu, sum prósturin helt um Føroya mál sum kirkjumál. Frá tí sætinum hava i øll tey ár, eg havi sitið sum tingmaður, ikki slikt orð ljóðað. Har ljóðaði áður annað mál, men eg vóni tað med alla er tigandi vordið.»

Endin av hesi sak var m.a., at 1) Løgtingið bað próstin antin sjálfan ella saman við øðrum um at fáa alt tað tilfar, sum var neyðugt fyri at halda guðstænastu, umsett til føroyskt og 2) Løgtingið skuldi veita figgarligan stuðul til umsetingarnar.

Við hesum fór Jákup Dahl undir sína livsuppgávu: at skapa eitt føroyskt kirkju- og bibilmál. Sum limur í Føroya Skúlalystjórni kom hann m.a. at vera við til, at grein 7 varð avtíkin, at Føroya Studentaskúli varð settur á stovn og at føroyskt mál sum heild vann sær munandi betur kor í skúlanum.

Ritualini og endaliga viðurkenningin av føroyskum kirkjumáli

Árið eftir at tingið hevði biðið próstin um at umseta ritualini, sendi Jákup Dahl tey umsett niður til löggingdar. Ostenfeldt, biskuppur sendi tey við sínari góðkenning viðari til kirkjumálaráðharran Poulsen. Hesin sendi tey síðan til próstin í Skanderborg, Sørensen, sum rósti teimum undir mold og øsku. Eftir tað vórðu tey »syltaði« í kirkjumálaráðnum. Tí í 1920 fór stjórnin frá, og I. C. Christensen gjørdist kirkjumálaráðharrin aftur. Fyrrverandi amtmaðurin í Føroyum Rytter gjørdist lögreglu-málaráðharrin og ráðharrin fyri Føroyar. Ríkisdagsmennirnir úr Føroyum vóru Oliver Effersøe og Andráss Samuelsen.

21. jan. 1925 varð lógin um brúk av kirkjum og lógin um meinigheitsráðini endaliga sett í gildi. Eftir hesari lóg kundi meinigheitsráðið endaliga avgera, um føroyskt skuldi vera kirkjumál. Samstundis fingur deknarnir lóvi til at lesa føroyskar lestrar.

Men fyrsta lestrarbókin kom ikki fyrr enn í 1934. Tá kom «I lysing» eftir Jákup Dahl. Henda bók gjørdi tað sostatt møgulegt hjá deknunum at lesa føroyskar lestrar, sum tó allir vóru eftir Jákup Dahl, meðan fyrr vórðu lisnir lestrar eftir nógvum øðrum prestum. Hvussu stóran týdning deknagudstænastan hevði og framvegis hevur, lýsir

Jákup Dahl í einari grein um sama evni.

7. april 1924 varð sálmaðabókin hjá Jákup Dahl og Simun av Skarði góðkend. T.v.s. 12 ár eftir at hon var liðug.

Í 1927 varð sett niður nýggj nevnd at umseta ritualini, har Jákup Dahl var formaður, og endiliga 30. sept. 1930 vórðu tey góðkend. T.v.s. 11 ár eftir at tey vóru liðugt umsett. Ritualbókin kom tó út í 1929, og vórðu tey fleiri ferðir nýtt við lóvi frá Ostenfeldt, biskuppi.

Bókin var nevnd: «Ritual til dóp, skriftarmál og avloysing, altargang, brúðarmessu, konfirmatión og lík at kasta jørð á.» Um ritualini skrivaði Rikard Long: «Tá ein lesur hesi vøkur, hátíðarlugu og lætt fatuligu orð, má ein undrast á, at menn hava verið í Føroyum — og liva enn — ið av øllum alvi hava barst móti hesum rituali og elvt tí harða móttøðu bæði í ljósum og í loyndum.

Fyrsta jóladag 1926 fór fram hin søguliga hendring, at Jákup Dahl kundi í Havnar kirkju halda fyrstu fullfíggaða føroysku guðstænastuna.

Meðan alt hetta fer fram, arbeiðið Jákup Dahl sum úlvur á skóg við at umseta bibliuna og annað. Hetta skal alt verða umtalað seinna.

Frá 1927 kom gongd í við ynskinum um føroyskt kirkjumál. 4. sunnudag eftir trettanda í 1927 varð hildin fyrsta hámessugudstænastan í Havnar kirkju, og samstundis gjørdist hetta vanligt í kirkjunum í Suðurstreymoy. Við lóvi frá Ostenfeldt vórðu ritualini, sum sagt, nýtt, áðrenn tey vóru góðkend. Biskuppurin læt tað upp í hendurnar á próstinum at geva lóvi til kirkjuhendingar á føroyskum máli. Barnadópur varð fyrstu ferð hildin á føroyskum í Kirkjubø 4. sunnudag eftir páskir 1927.

Prósturin hevði gjørt eitt stórt arbeiði viðvíkjandi hesum lógum á Løgtingi, og lagt sær eina við

at fáa tær í tað lag, at størst møguligi parturin av tinginum vildi samtykkja tær. Tær komu ikki igjøgnum so fullfíggaðar, sum hann ynskti, men hann fagnaði teimum tó sum einum vinningi fram á rætta leið.

Stigvist vann málið sær ræsur í fleiri og fleiri kirkjum. Í Vestmanna, Gøtu og Vági kom føroyskt í kirkjunum í 1928. Gjævar kirkja varð vígd á føroyskum í 1929. Kirkjan á Kirkju varð endurvígd á føroyskum í 1933. Men kirkjurnar í Árnafirði og Tjørnukvík vórðu vígdar á donskum máli í 1937.

Men enn vóru nógvar danskir prestar í Føroyum, og bar tað ikki til at krevja teir at halda føroysku guðstænastur. Vanligt var tó í nógvum kirkjum at halda føroyska guðstænastu annaðhvønn sunnudag, tí tað vóru veruliga enn fólk, sum dámdu at hoyra Guðs orð á donskum máli. Enn tann dag í dag eru sálmarnir í onkrari bygd í Føroyum danskir annaðhvønn sunnudag.

At fólkið so við og við fór at góðtaka tað føroyska málið, man óivað skyldast fyri ein part, at tað uppvaksandi ættarliðið hevði eina heilt aðra støðu til tað føroyska málið enn tey gomlu høvdu.

Sektirnar, sum virkaðu í Føroyum og kanska serliga Broðrasamkomman, nýttu bert føroyskt mál. Hetta hevur ivaleyst havt eina ávirkan á kirkjuna.

Í 1938 sendi eitt samt Løgting kirkjumálaráðharrinum eitt uppskot um at føroyskt skuldi fult út líkastillast við donskum sum kirkjumál. Hetta varð viðtikið í Keypmannahavn 13. mars 1939.

Men at alt hetta nú var møgulegt, var mest einum manni fyri at takka. Tí manni sum hevði umsett ritualini, Altarbókina og stóran part av Bibliuni, tí manni sum hevði gjørt tað møgulegt at halda eina fullfíggaða føroyska guðstænastu — Jákup Dahl.

Fritíðaravloysarar

Søkt verður eftir fritíðaravloysara til vanligt skrivstovuvarbeiði.

Løn sbrt. sáttmála millum Starvsmannafelagið og Føroya Landsstýri.

Skrivlig umsókn eigur at sendast beinanvegin.

Lønjavningargrunnur
Skiptiskimanna